

Як видно, після скиду стічних вод нітрифікуюча здатність водойми збільшилась, причому за рахунок активізації цього процесу в водній товщі. Одержані дані дозволяють оцінити не тільки нітрифікуючу здатність різних фаз екосистеми (твердої – донних відкладень, та рідкої – водної товщі) та їх внесок в загальний процес, але й певні наслідки техногенного впливу, наприклад, збагачення водойм нітрифікуючою мікрофлорою з очисних споруд, про що свідчить порівняння констант Міхаеліса досліджуваних мікробіоценозів.

ЕКОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

*Ярмак Т.В., к.соц.н., проф.,
Харківський національний автомобільно-дорожній університет,
Харків, Україна
yarmak_t.v@ukr.net*

Екологічна і соціокультурна ситуація, яка склалася на початку ХХІ століття, призвела до виникнення потреби в новому, цілісному і несуперечливому розумінні біосферного і планетарного порядку, усвідомлення власної ролі у природі та суспільстві, здійснення конкретних активних заходів на його підтримку.

Толерантність і висока моральна чистота у відносинах з людьми та природою, здатність до міжособистісного і міжкультурного діалогу, розумне, врівноважене поєднання свободи вибору, творчої активності і відповідальності в діях та вчинках – означені ціннісні пріоритети здатні забезпечити гармонійний розвиток природи, особистості й суспільства.

У філософії культура визначається як специфічний спосіб організації і розвитку людської життєдіяльності, представлений в продуктах матеріальної і духовної праці, в системі соціальних норм і закладів, в духовних цінностях, в сукупності відносин людей і природи, між собою і до самих себе.

Сучасне суспільство опинилося перед вибором: або зберегти існуючий спосіб взаємодії з природою, що неминуче може призвести до екологічної катастрофи, або зберегти біосферу, придатну для життя, але для цього необхідно змінити сформований тип діяльності. Останнє можливе за умови докорінної перебудови світогляду людей, ломки цінностей в області як матеріальної, так і духовної культури та формування нової – екологічної культури.

Звідси впливає: екологічна культура є органічна, невід’ємна частина культури, яка охоплює ті сторони мислення і діяльності людини, які співвідносяться з природним середовищем. Людина набував культурні навички не тільки і не стільки тому, що перетворював природу і створював свою "штучне середовище". Протягом всієї історії цивілізації він, завжди перебуваючи в тій чи іншій середовищі, навчався у неї. З найбільшою підставою це твердження відноситься і до сучасності, коли прийшов час

синтезу соціального і природного начал у культурі на основі глибокого розуміння природи, її самоцінності, нагальної необхідності формування в людини шанобливого ставлення до природи як неодмінної умови його виживання.

Тому найважливішим показником рівня культури суспільства слід вважати не тільки ступінь її духовного розвитку, але і те, наскільки впроваджені екологічні принципи у діяльність людей по збереженню і відтворенню природних багатств.

Сьогодні ознакою високої культури взагалі та екологічної культури зокрема стає не ступінь відмінності від соціального природного, а ступінь їх єдності. Таким єдністю досягається стабільність і природи і суспільства, утворюють соціоприродну систему, в якій природа стає "людською сутністю людини", а збереження природи – засобом збереження суспільства і людини як виду.

Ми визначаємо екологічну культуру як морально-духовну сферу життєдіяльності людини, що характеризує своєрідність його взаємодії з природою і включає в себе в систему взаємопов'язаних елементів: екологічна свідомість, екологічне ставлення та екологічну діяльність. В якості особливого елемента виступають екологічні інститути, покликані підтримувати і розвивати екологічну культуру на рівні суспільної свідомості в цілому й конкретної людини зокрема.

Специфіка функціонування екологічної діяльності обумовлюється тим, що вона пронизує всі компоненти культури і спрямована на гармонізацію соціоприродних відносин. Головною специфічною рисою екологічної культури є те, що вона не утворюється стихійно, а виникає шляхом формування умов, що сприяють розгортанню її принципів та спеціальним видом діяльності – екологічним вихованням. Екологічна культура та виховання виступають регуляторами екологічної діяльності. Екологічна культура є, за своєю суттю, своєрідним «кодексом поведінки», що лежить в основі екологічної діяльності та екологічної поведінки. Вона включає в себе певний зріз суспільно виробленого способу самореалізації людиною себе в природі, культурні традиції, життєвий досвід, моральні почуття та моральну оцінку ставлення людини до природи. Екологічна культура, за своїм змістом, є сукупністю, знань, норм, стереотипів та «правил поведінки» людини в оточуючому їй природному світі.

Сучасні тенденції розвитку суспільства в епоху масштабних змін середовища існування, антропогенного й техногенного впливів визначили абсолютно новий етап формування національної системи вищої освіти. Складні і динамічні відносини суспільства з навколишнім середовищем вимагають реформування освітнього процесу в напрямку реалізації основних засад Концепції сталого (збалансованого) розвитку в освіту й виховання. Екологічна складова, що інтегрована, сьогодні, в найважливіші процеси життєдіяльності суспільства: економіку, політику, управління, соціальну сферу, технологію, науку, визначила одну з головних позицій української просвіти – виховання в майбутніх фахівцях не тільки активної життєвої позиції, успішної діяльності в ринкових умовах та здатності приймати рішення, а й відповідальності за власні дії, екологічної свідомості, осмислення проблем оточуючого середовища та екологічної безпеки.

Прийнявши засади сталого розвитку, як пріоритетні цілі своєї подальшої трансформації, наша держава запроваджує основні положення даної концепції у всі сфери національного господарського комплексу, і особливо в освіту. Адже, саме освітня галузь формує майбутнє України – конкурентоспроможного, креативного, компетентного, соціально зрілого, екологічно свідомого, морально стійкого, високопрофесійного та відповідального фахівця, здатного орієнтуватися і успішно діяти в умовах ринкової економіки. Сталий розвиток є розвиток, який відповідає вимогам сучасності, не порушуючи здатності майбутніх поколінь задовольняти власні потреби. Це процес гармонізації продуктивних сил, задоволення необхідних суспільних потреб за умови збереження і поетапного відтворення цілісності навколишнього середовища. Головною ідеєю концептуальних засад сталого розвитку є забезпечення рівноваги між потенціалом природи та вимогами людей усіх поколінь.

Важливе завдання сьогодні покладено на національну екологічну освіту, що полягає в необхідності формування у молоді відповідальності за стан довкілля, як визначальної характеристики, що поєднує у собі високу професійну діяльність з моральністю та активною природоохоронною позицією. Одним з наймогутніших важелів виходу з кризи, яка склалася у відносинах людини з природою є саме екологічна освіта і виховання, як процес безперервний, багатогранний, ідеологічний. Розвиток екологічної освіти має відбуватись на основі синтезу трьох основних підходів, що сьогодні існують: формування сучасних екологічних уявлень, тенденції формування нового ставлення до природи і тенденції формування нових стратегій та технологій взаємодії з природою.

Стратегічним напрямком у системі освіти, на засадах концепції сталого розвитку, є виховання професійного фахівця-практика, який володіючи інформацією спроможний швидко реагувати, виявляти, локалізувати джерела екологічної загрози, визначити основну тактику у вирішенні проблем техногенної безпеки та основні принципи екологічної політики, екологічного управління та екологічного контролю держави сьогодні і на перспективу.

У центрі моделі сучасної освіти має стояти екологічне виховання та концептуальні засади сталого розвитку. Дана модель дозволить фахівцям не тільки усвідомлювати глобальні екологічні проблеми людства, а й переводити їх у локальну (особистісну) площину, шукати шляхи вирішення й подолання. Орієнтація суспільства на принципи сталого розвитку в сучасній Україні розглядається як найважливіше завдання політичного та економічного відродження країни, становлення її, як держави високого інноваційного потенціалу та дружніх до людини технологій, відродження кращих традицій українського народу у взаємовідносинах з довкіллям, виховання любові до рідної природи.